

[**Poul Hansen** (Kalundborg).]

påduftet af den ene eller den anden, måske i særdeleshed ikke, når det drejer sig om det ærede medlem hr. Tholstrup. Man kan jo iøvrigt i fortrykket se, hvad der er sagt, og hvad der står i fortrykket i morgen, det står jeg ved.

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Ved lovens affattelse og administration, ved at lægge afgiften på engrosledet har det været muligt at stikke folk blå i øjnene, således at befolkningen i almindelighed ikke lægger mærke til disse tøjskatter, og derfor er det klart, at de ærede medlemmer herinde ikke er så lykkelige ved at skulle stå op og erkende, at de har været med til at gennemføre den lede tøjskat, og at de holder fast på den. Det er rarere, hvis man kan give befolkningen den opfattelse, at det er noget, der skal falde væk, for det er ikke særlig rart her til jul at skulle mindes disse skatter. Jeg forstod derfor udmærket, at det tog lang tid for det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) at komme herop og sige, at sådanne mente han det ikke.

Formanden: Der er endnu 2 ærede medlemmer, der har bedt om ordet for en kort bemærkning. Jeg gør opmærksom på, at vi har flere punkter på dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Poul Hansen (Kalundborg): Jeg synes ærlig talt, at det ærede medlem hr. Tholstrup snart bliver for grov i sine insinuationer. Der er ingen, hverken her eller i befolkningen, der kan være i tvivl om, at jeg har stemt for denne lov og stadig er af den opfattelse, at loven skal opretholdes, så længe den gælder. (*Munterhed*). Jeg synes derfor, det ærede medlem snart skulle holde op med sine insinuationer. Jeg tror, at både han og tinget og måske ikke mindst hans gruppe vil være tjent med, at han nu ganske stille sætter sig ned i grebningen, hvor han hører hjemme.

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Opfatter jeg det rigtigt: at loven ikke skal gælde længere end til sin udløbstid? Da jeg går ud fra, at jeg gør det,

har jeg alligevel haft ret i de betragtninger, jeg har givet udtryk for her fra talerstolen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag om overgang til næste sag på dagsordenen af Aksel Larsen (se sp. 2104)

forkastedes med 76 stemmer mod 14; 59 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Weikop: Jeg tillader mig at foreslå, at forslaget til beslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om almindelig arbejderbeskyttelse og i lov om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed (unge personers søndagsarbejde i bagerier og budtjeneste om søndagen m. v.).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 881, fremsættelsen i tidenden sp. 1855).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Leonhard Hansen: Ifølge lov om almindelig arbejderbeskyttelse § 34, stk. 1, er det med undtagelse af de i § 30 nævnte tilfælde forbudt at beskæftige arbejdere i et helligdagsdøgn. Fra denne bestemmelse er der gjort en række undtagelser, som fremgår af 16 numre i samme paragraf, stk. 2; men den adgang, der gennem disse bestemmelser i et vist omfang gives til at lade arbejde udføre på søn- og helligdage, omfatter ikke personer under 18 år. Dette fremgår af § 44, men her er ligeledes undtagelsesbestemmelser, der gør det tilladeligt, at unge under 18 år i visse tilfælde deltager i søn- og helligdagsarbejde.

De i det foreliggende lovforslag omhandlede tilfælde falder imidlertid ikke ind herunder,

[Leonhard Hansen.]

og lovforslaget tager derfor sigte på at ændre dette. Det sker ved i § 44, 2. punktum, at indføje tallet „5“ mellem „4“ og „13“ og tallet „14“ mellem „13“ og „15“. Herved gives der adgang for lærlinge til at deltage i søn- og helligdagsarbejde i bagerier og konditorier, og der gives personer under 18 år adgang til at udføre budtjeneste på søn- og helligdage. Jeg er ikke sikker på, at denne ændring vil vække vild begejstring hos bagerlærlingene, men af befolkningen i al almindelighed vil det blive hilst med tilfredshed, at der igen er mulighed for at få morgenbrødet bragt ud søndag morgen. Om det så sker, vil tiden vise.

Tilsvarende ændring vedrørende udførelse af budtjeneste foreslås også foretaget i § 21 i lov om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed. For begges vedkommende er bestemmelsen om, at de unge dog altid skal have et samlet ugentligt fridøgn naturligvis bibeholdt.

En tredje ændring skal foretages i lov om almindelig arbejderbeskyttelse § 68 og omhandler de beløb, som tilkommer kommunale maskinsynsmænd, og som udbetales af statskassen gennem vedkommende kommune. Efter den nye lovs ikrafttræden er det ikke længere i loven pålagt amtskommunerne at yde den hidtidige bistand ved udbetaling af maskinsynsmændenes honorar, men da denne bistand er meget ønskelig, fordi det er lettere for amtskontoret end for ministeriet at samle kommunernes regnskaber og om fornødent at forhandle med de enkelte kommuner, foreslås det nu at genindføre den refusionsordning, der gjaldt indtil 1. april 1955, og at denne refusionsordning fremtidig finder anvendelse med hensyn til alle de udgifter, der er forbundet med maskinsynsmændenes virksomhed. Det er altså rent administrative ændringer, der her er tale om.

Da bemærkningerne til de enkelte bestemmelser i lovforslaget er meget udførlige, finder jeg ikke anledning til at uddybe disse nærmere, men anbefaler hermed lovforslaget til vedtagelse her i tinget.

Kr. Juul: Det er forståeligt, at det store lovkompleks om arbejderbeskyttelse kan komme til at indeholde bestemmelser, som senere viser sig at være uheldige. De tre

arbejderbeskyttelseslove indeholder ikke mindre end 129 paragraffer, og det er bestemmelser fra 8 ældre love, der er samlet her i disse tre.

Nu har altså erfaringen vist, at der på forskellige områder er kommet uheldige bestemmelser ind i lovene, og jeg vil gerne sige den højtærede socialminister tak for, at han har været opmærksom herpå og nu er villig til at rette de ting, der er grund til at rette.

Den foregående ærede ordfører har nævnt de forskellige bestemmelser, og jeg skal derfor undlade at gentage dem. Jeg vil dog gerne gøre den bemærkning, at ordførerne ved arbejderbeskyttelseslovene har haft henvendelse fra bagerforbundet, og i denne henvendelse blev der givet udtryk for stor misfornøjelse med det, der var sket i Slagelse, altså den lille Niels' initiativ, og der blev gjort opmærksom på, at det, knægten havde gjort sig skyldig i, var intet mindre end en overtrædelse af loven, hvorfor han i og for sig burde straffes.

Jeg vil gerne sige som min opfattelse af det, der er foregået i Slagelse, at jeg vil nødig være med til at straffe det initiativ, den unge mand her har vist; tværtimod vil jeg lette på hatten for ham, fordi han har vist, at når lovgivningsmagten kommer til at træde i spinaten, er det frie initiativ parat til at råde bod på de uheldige forhold, der måtte være blevet følgen heraf.

Jeg vil endvidere gerne nu, da vi har loven fremme til revision, gøre opmærksom på yderligere en enkelt bestemmelse, som jeg også ved virker uheldigt. Det er den bestemmelse i arbejderbeskyttelsesloven, som går ud på, at kommunerne, når der skal vælges en maskinsynsmand og en stedfortræder, skal indstille 6, og så skal arbejdstilsynet undersøge samtlige 6 persons kvalifikationer og meddele kommunalbestyrelsen, om de duer eller ikke. Hvis der er nogen, der ikke duer, så skydes de ud, men de, der bliver tilbage, er altså kvalificerede, og blandt dem skal kommunalbestyrelsen så vælge. Dette findes at være en noget omstændelig fremgangsmåde.

Nu ønsker jeg ikke at sinke lovforslagets gang her i tinget, men jeg henstiller til den højtærede socialminister, som jo har vist, at han har praktisk sans, at han ved anden

[Kr. Juul.]

behandling af lovforslaget stiller et ændringsforslag på dette punkt, og dette ændringsforslag vil jeg da foreslå formuleret således, at der som hidtil gives kommunalbestyrelserne ret til at indstille en maskinsynsmand og en stedfortræder, og så kan jeg godt gå med til at bibeholde den bestemmelse, som nu er gældende, at arbejdstilsynet skal have lov til at godkende dem og også være berettiget til at meddele kommunalbestyrelsen, at det ikke kan godkende dem, og da at forlange en ny indstilling. Den nugældende ordning må dog volde en forfærdelig administration indenfor arbejdstilsynet, hver gang der skal udpeges en maskinsynsmand, og jeg håber, ministeren vil være med til at forenkle loven på dette punkt i samme ånd, som han nu er gået med til at forenkle den i dens helhed.

Adolph Sørensen: Jeg vil gerne udtrykke tilfredshed med dette lovforslags fremsættelse og indhold og forøvrigt også med, at de saglige synspunkter, vi gjorde gældende allerede sidste forår, inden den nye arbejderbeskyttelseslov trådte i kraft, og søgte at trænge igennem med, nu endelig synes at have samlet et flertal om sig. Det er jeg glad for, fordi jeg tror, at opretholdelse af de bestemmelser, der nu foreslås ændret, ville have været til skade dels for bager- og konditorfagets almindelige erhvervs-muligheder, dels, og ikke mindst, ville have virket hemmende for den fra mange sider stærkt ønskede lærlingetilgang til disse fag og derved ville være kommet til at virke negativt ind også på løsningen af de store årganges problem.

At forbudet mod lærlinges deltagelse i søndagsarbejdet virker helt urimeligt, er ganske åbenbart derved, at det let hindrer en virkelig forsvarlig faglig uddannelse. Sagen er jo den, at lærlinge i alle de virksomheder, der har åbent på søn- og helligdage — og det er mange — får den effektive læretid reduceret med en sjettedel, fordi forretningen lukker en af de andre ugedage, hvortil så endda kommer det forhold, at det fineste og dermed også mest lærerige arbejde i håndværksmæssig henseende i ganske særlig grad udføres netop på søn- og helligdage, ved højtider o. s. v.

Jeg finder det også glædeligt, at raske piger og drenge, som har lyst til at tjene en ekstraskilling, igen får lov til at bringe morgenbrød ud søndag morgen; det er ikke til gene for nogen, men til glæde for både udbringerne, bagerne og ikke mindst forbrugerne, som det jo allerede er fremhævet. Man kan så i hjertet undre sig over, at 11-årige Niels i Slagelse ved sit initiativ har formået at flytte den sten, som vi andre i foråret trods opbydelse af nok så saglige kræfter forgæves løb storm imod og altså måtte lade ligge, men det skal jeg låde stå hen.

Jeg anbefaler lovforslaget til hurtigst mulig behandling og vedtagelse i det høje ting.

A. C. Normann: Som det radikale venstres ordfører vil også jeg gerne takke den højtærede minister, fordi han var villig til at overtage initiativet i denne sag.

Jeg kan gøre mit indlæg i debatten ganske kort. Jeg glæder mig naturligvis over, at de to krav, jeg rejste her i tinget den 19. oktober; kravet om, at bagerlærlinge skal kunne deltage i søndagsarbejdet, og kravet om, at unge under 18 år må forrette budtjeneste, så hurtigt er blevet imødekommet.

Jeg fremdrog spørgsmålet i oktober på baggrund af bevidstheden om, at de forbud, loven fra i fjor havde medført på begge områder, var til gene for alle parter, for forbrugerne, for erhvervet, for lærlingene og for budene. Nu hørte jeg ganske vist det ærede medlem hr. Leonhard Hansen sige, at han mente ikke, lærlingene er særlig glade for at skulle tilbage til at gå i arbejde søndag morgen. Det vil jeg såmænd ikke bestride; jeg tror i og for sig, det ærede medlem har ret i, at en mængde 14-, 15-, 16-årige unge mennesker ikke synes, det er morsomt, at de skal op og deltage i arbejdet i bagerierne så tidligt søndag morgen.

Jeg har imidlertid på foranledning af det, der har været fremdraget her i tinget, snakket med forældre til bagerlærlinge — det var et sted i provinsen, hvor de på grund af teknisk dagskole og på grund af en ugentlig fridag kun kunne være i arbejde fire dage om ugen, så længe denne bestemmelse gjaldt — som fandt det helt forkert, at deres sønner ikke skulle arbejde mere end

[A. C. Normann.]

fire dage, og som også var opmærksomme på, hvad også mange mestre og utvivlsomt en del ansvarsbevidste lærlinge selv har været, at det egentlig ikke var til gavn for deres uddannelse, navnlig ikke, at de ikke deltog i arbejdet søndag morgen. Jeg tror altså ikke, at det ærede medlem behøver at være så bange for, at denne ændring vil genere berettigede interesser.

Jeg motiverede og begrundede, dengang jeg rejste mine krav her i folketinget, mit standpunkt og skal derfor helt undlade det her, hvor de nu støttes, såvidt jeg forstår, af et stort flertal af folketingets medlemmer. Jeg glæder mig også over resultatet udfra det synspunkt, at det her har vist sig, at det er muligt at erkende, at fejl i lovgivningen bør rettes eller fremskridt gennemføres, når de i sig selv er tilstrækkeligt velbegrundede. Jeg ser således på det, at den sunde fornuft ved denne lejlighed har scoret nogle points. Det glæder jeg mig over, og jeg tror også, at den højtærede socialminister hos befolkningen vil høste anerkendelse for sin indsats i sagen.

Vi kan også fra radikal side i princippet slutte os til den tekniske ændring, der er foreslået til § 68 i loven om almindelig arbejderbeskyttelse, selvom det forhold, det ærede medlem hr. Kr. Juul fremdrog vedrørende den måde, hvorpå maskintilsynsmændene findes frem, bør nærmere undersøges.

Det radikale venstre anbefaler altså lovforslaget til vedtagelse.

Bagnhild Andersen: Den højtærede socialminister får tak og anerkendelse for dette lovforslags fremsættelse fra alle de partier, hvis ordførere har haft ordet her i dag. Jeg vil gerne i starten gøre den bemærkning, at en sådan tak og anerkendelse får han ikke fra det kommunistiske parti.

Hensigten med den nye arbejderbeskyttelseslov, der trådte i kraft i april i år, var at værne og beskytte arbejdere og unge på liv, sundhed og velfærd på arbejdspladsen. Loven blev ikke så god, som den kunne være blevet, hvis man havde lyttet til deres råd, der har erfaring på disse områder, og som havde afgivet flere betænkninger om arbejderbeskyttelseslovgivningen. Deres råd blev ikke fulgt på alle områder.

Loven blev efter flere års behandling her i tinget et kompromis mellem de politiske partier, og det prægede den. Den betød dog i det store og hele fremskridt for de fleste arbejdere, hvad der også gjorde, at kommunisterne ved lovens endelige vedtagelse stemte for den nye arbejderbeskyttelseslov; men det var en kendsgerning, som vi også gjorde opmærksom på, at visse arbejdergrupper ikke kunne være tilfredse med de nye bestemmelser, fordi de stillede arbejderne ringere end under de gamle betingelser. Hertil hører bagerfagets arbejdere, som blev stillet ringere, fordi arbejdstidsbestemmelserne om søn- og helligdagsarbejde og natarbejde gjorde sådanne undtagelser for dem, at deres søndagsnatarbejde blev forlænget med en time til nu at være fra kl. 3 søndag morgen året rundt, foruden at man også krævede ekstra natarbejde af dem på indtil 20 dage om året. Bagerne protesterede, som det vil erindres; de demonstrerede for det høje ting i marts måned i år. De krævede loven ændret, men uden resultat.

Kommunisterne fremsatte her i folketinget et forslag om at ophæve de efter vor opfattelse urimelige bestemmelser for bagerfagets arbejdere, men alle øvrige partier afslog at imødekomme kravene fra disse. Man henholdt sig til, at loven var blevet til som et kompromis mellem alle partier, og at der for at gennemføre ændringer skulle være enighed mellem alle partier om sådanne ændringer.

Ikke alene arbejderne var utilfredse med den nye arbejderbeskyttelseslov, også mestre og arbejdsgivere havde utilfredshed at gøre gældende på områder, hvor de følte sig gået for nær i deres interesser. Det er dog karakteristisk, at det lovforslag, der ligger på bordet her i dag, er et lovforslag, der udelukkende tager hensyn til de protester, der er kommet fra mestre og arbejdsgivere. Ingen af de politiske partier har taget noget som helst hensyn til, de har givet pokker i, hvad et helt fags arbejdere mente om deres arbejdstidsbestemmelser angående natarbejde. Hvem skulle have troet, at noget sådant kunne være muligt? Hvem skulle have troet, at en socialdemokratisk regering og en socialdemokratisk socialminister ville fremsætte et forslag som dette, der så absolut er et tilbageskridt for

[Ragnhild Andersen.]

de unge arbejdere i bagerfaget, for lærlingene i handels- og kontorvirksomhederne, ja, sågar for børnene i vort samfund? Hvem skulle have troet, at man ville gå ind for ændringer, som kræver konstant forlænget søndags- og natarbejde for et helt fags arbejdere?

At venstre og de konservative, som repræsenterer arbejdsgiverne og går ind for deres krav, vil gå med til noget sådant, kan vel ikke undre nogen. Deres aviser har med stor styrke forlangt, at selv de mindre-årige endelig må have ret til arbejde, underbetalt søndagsarbejde rent ud sagt, men at det parti, som henter sine stemmer fra arbejderklassen, fra fagbevægelsens arbejdere, at det selv, som det blev sagt af det ærede medlem hr. A. C. Normann — jeg formoder, det er rigtigt — har taget initiativet i denne sag . . . (A. C. Normann: Det sagde jeg ikke!). Det ærede medlem takkede, såvidt jeg opfattede det, ministeren for initiativet til dette lovforslag. Hvis det er forkert, beder jeg det ærede medlem korrigere mig, men sådan opfattede jeg det ærede medlems udtalelser. Jeg finder, det er oprørende og urimeligt, at det parti, hvis medlemmer er valgt først og fremmest på arbejdernes stemmer, stiller et sådant forslag og altså tager initiativet i denne sag. Der er ikke engang den formildende omstændighed tilstede, som der vel kunne have været, hvis regeringen havde sagt: der er krav fra både mestre og svende i denne sag, altså må man imødekomme begge parter. Jeg siger, det ville have været en formildende omstændighed, men det ville ikke have ændret mit partis syn på spørgsmålet om lærlingenes arbejdsvilkår og på børnenes ret til arbejde, som man jo altså vil stadfæste ved dette lovforslag.

Venstres ordfører, det ærede medlem hr. Kr. Juul, sagde allerede i foråret, at han stod på arbejdsgivernes side, og det var det samme, der blev gentaget i dag. Det ved vi, men hvordan forholder det sig nu med det radikale parti? Måske har jeg opfattet det ærede medlem hr. A. C. Normann forkert, når jeg mener, at han gav udtryk for, at regeringen havde taget initiativet til de lovændringer, der her er tale om. Måske skal forklaringen søges hos det radikale venstre, og jeg vil gerne have rede på, om

det virkelig kan tænkes, at det radikale parti, som jo er støtteparti for regeringen, benytter sin indflydelse til afpresning af slige forringelser for lærlingeungdommen, ja, endog for børnene. Hvis det virkelig er tilfældet, giver det så minsandten de unge noget at tænke på. Det giver ungdommen anledning til at overveje, hvordan det forholder sig med også det radikale partis stilling til lærlingeungdommen, til beskyttelsen af børnene mod arbejde, og hvordan det forholder sig med det radikale partis stilling til almindelige arbejderes natarbejde og konstante søndagsarbejde. Det kunne dog være af interesse at vide, om radikal ungdom mener, at det fremmer tilgangen af lærlinge til bagerfaget, og forøvrigt også, om socialdemokratisk ungdom mener, at det fremmer tilgangen af lærlinge til bagerfaget, at man forlanger, at bagerlærlinge skal møde hver søndag morgen kl. 3 på deres arbejde, sådan som man gør det efter lovforslaget.

Det siges i bemærkningerne til lovforslaget, at regeringen har lagt vægt på det betænkelige ved at opretholde regler, hvis tilstedeværelse kan virke hemmende på tilgangen til faget og uddannelsen af fagets lærlinge. Jeg vil vove at påstå, at hvis denne bestemmelse træder i kraft, vil den virke hemmende på lysten til at træde ind i bagerfaget, på lysten til at lade sig uddanne i en lære, hvor man året rundt skal møde hver eneste søndag morgen kl. 3, når alle andre mennesker sover. Det skal man gøre, når man er 14 år og går ind i bagerfaget som lærling. Jeg gad vide, hvordan dette svarer til den beskyttelse af ungdommen, som man taler så meget om, og jeg føler mig overbevist om, at alle unge, hvadenten det er socialdemokrater, radikale eller andre, som har det mindste med almindeligt arbejde at gøre, finder det stridende mod ungdommens interesser at stille sådanne krav til de 14-årige lærlinge. Jeg bemærkede mig vel, at det blev sagt, at det kunne gå ud over lærlingenes uddannelse, at der var en ugentlig fridag, hvor bagerierne lukkede, og hvor de derfor ikke kunne arbejde i mere end — ja, i eet bestemt tilfælde nævnte det ærede medlem hr. A. C. Normann 4 dage om ugen, hvilket dog ikke er almindeligt. Jeg vil gerne hertil gøre den bemærkning, at det ville vel være rigtigt overfor et fag, hvor

[Ragnild Andersen.]

lærlingene arbejder om søndagen, at drage omsorg for, at deres tekniske uddannelse kom til at falde på den ene dag, da bageriet er lukket og det derfor er muligt at sikre dem dagskoleundervisning netop på denne fridag. De unge har efter kommunisternes opfattelse krav på en særlig beskyttelse for sundhed og velfærd, og lovgivningsmagten har pligt til at drage omsorg herfor og til at afvise krav om forringelser af vilkårene for børn og unge.

Lovforslaget går endda videre end til de unge lærlinge. Også de mindreårige skal sikres ret til arbejde om søndagen. Børnenes arbejdsret skal beskyttes. Ja, der er sagt smukke ord af venstres og de konservatives ordførere om det store initiativ, der her er taget. Det var venstres ordfører, det ærede medlem hr. Kr. Juul, der udtrykte det sådan, at heldigvis har vi det frie initiativ. Skal man fra denne talerstol berømme de 11-åriges, de mindreåriges, store initiativ i spørgsmålet om søndagsarbejde i dette, som man har kaldt det, barnets århundrede? Det må jeg sandelig nok sige! Alt sættes ind i kampen for rundstykkernes udbringelse, alt! Medens arbejdsløsheden i denne vinter holder sit indtog blandt unge og ældre arbejdere, søger den radikale og borgerlige presse at mobilisere en offentlig forargelse over, at det ikke er tilladt børn på 11 år at udføre budtjeneste om søndagen for en ringe betaling. Ingen skal fortælle mig, og ingen skal fortælle alle fornuftige mennesker, at nogen moder er begejstret for at vække sine børn om søndagen før kl. 6 for at sende dem ud og bringe morgenbrød rundt til de utålmodige kunder. Ingen skal fortælle mig eller andre, at verden går under, fordi dette morgenbrød ikke bliver bragt ud af de mindreårige for en ringe betaling, for en underbetaling, som det er almindeligt.

Den lille Niels i Slagelse er blevet en hel helt, som ikke gav op i kampen, selvom hans arbejde muligvis strider mod næringslovens § 29, hvad jeg ikke skal forlange Niels straffet for, og hvad heller ikke andre forlanger ham straffet for. Med sine 11 år ved denne lille purk allerede, at penge er alt i verden. Niels kan sætte sine penge i banken, har man læst i aviserne, han belønnes af en bagermester med 200 kr., som han kan sætte i banken. Jeg kender ikke den lille

Niels fra Slagelse, og det gør formentlig heller ikke de øvrige ærede medlemmer, men jeg kender andre små drenge og piger, for hvem det står som det store at tjene penge, og hvorfor? Fordi deres forældre har små indtægter, fordi det drejer sig om at skaffe penge til strømper, sko, cykle, tøj og en biografbillet af og til, fordi mor ikke altid har penge at give børnene. Men er det nu ikke et sørgeligt billede af det kapitalistiske samfundssystem, som ellers berømmes som det eneste udmærkede og fortræffelige og demokratiske, at det skal være strengt nødvendigt at lukke op for lovgivningens port for at sikre alle 11-årige ret til arbejde, oven i købet søndagsarbejde?

Det bringer tankerne tilbage til kapitalismens barndom, da arbejdsgiverne søgte at få den billigst mulige arbejdskraft, kvinderne, de unge, børnene. Fremskridtsvenlige mennesker tog dengang kampen op mod børnearbejdet. Kvinderne og de unge organiserede sig og skaffede sig derigennem organisationsvilkår og forbedrede arbejds-vilkår, men børn kan ikke organisere sig. Naturligvis var der dengang modstand mod, at det blev forbudt børn at udføre erhvervsarbejde, og denne modstand fandtes naturligvis også i de familier, hvor børnene bragte penge hjem, som mere eller mindre var en hjælp til familiens underhold. Jeg ser ikke bort fra, at dette også kan gøre sig gældende i dag, men det er ikke ensbetydende med, at lovgivningsmagten skal sikre børn ret til arbejde. Når man nu i 1955 fører en så voldsom offentlig kampagne for børns ret til budtjeneste om søndagen, kan jeg ikke se rettere, end at det er et tilbageskridt, som klodser, og en illustration af, hvordan det forholder sig med beskyttelsen af børnene under vort kapitalistiske samfundssystem. Det sker altsammen for at tilfredsstille ønsket om udbringning af morgenbrødet.

Indtil for få år siden kom de kvindelige bladude hver morgen med aviserne, også om søndagen. De bragte søndagsaviserne ind ad døren. Så erklærede de, at de ikke hele deres liv ville rende på søndagsarbejde. Det endte med, at vi ikke får søndagsaviser bragt gennem Bladkompagniet i København. Mange mennesker kan derfor ikke få deres søndagsaviser ind ad døren, men livet er ikke gået under i disse hjem endda, ver-

[Ragnhild Andersen.]

den gik ikke under af den grund. Det vil den heller ikke gøre nu, selvom man ikke giver de små 11-årige ret til udbringning af morgenbrød.

Mit parti vil modsætte sig sådanne urimelige forringelser af beskyttelseslovgivningen, omfattende retten til børns arbejde, og forringelserne for lærlingene i bagerfaget og for lærlingene i handels- og kontorfaget. Skal arbejderbeskyttelsesloven ændres — og det mener kommunisterne fortsat den skal — må det være med øget beskyttelse som mål, ikke forringelser.

Bagersvendene var her i går og havde foretræde for partiernes ordførere. De krævede undtagelsesbestemmelserne i loven ændret, således at de blev af med den ene times arbejde søndag nat, der blev dem pålagt efter 1. april d. å., da arbejderbeskyttelsesloven trådte i kraft. De gjorde gældende, at deres fag var stillet overfor en urimelig forringelse. Også mit parti finder det urimeligt og ganske ubegrundet, at man forlanger, at bagerne skal møde kl. 3 søndag morgen, både svende og lærlinge, for at få morgenbrødet bagt betids til kunderne. Det er en kendsgerning, at det ikke er nødvendigt. Hovedstadens Brugsforening har i København og omegn 42 bagerier. Det er ikke allesammen store bagerier, det er mindre bagerier med 1, 2 eller 3 svende. I alt har de 42 bagerier 120 svende. På alle disse bagerier klarer man sig udmærket ved at begynde kl. 4 om morgenen. Butikkerne kan i alle Hovedstadens Brugsforeninger åbne udsalget kl. 6³⁰ om morgenen, men det egentlige salg af brød begynder erfaringsmæssigt slet ikke kl. 6³⁰. Det foregår erfaringsmæssigt mellem kl. 7³⁰ og kl. 9³⁰ søndag formiddag.

Disse allerede eksisterende arbejdsforhold på en lang række bagerier modbeviser ganske påstanden om, at det ikke skulle være muligt at få morgenbrødet færdigt, hvis man ikke begynder kl. 3 søndag morgen. Denne påstand modbevises også ganske af de erfaringer, man har gjort i vort naboland Sverige, hvis lovgivning vi på så mange områder søger at samordne vor egen lovgivning med. På de svenske bagerier møder svendene først kl. 6 søndag morgen. Alligevel klarer de udmærket at levere svenskerne morgenbrød. Jeg har ikke hørt,

at der skulle være indtruffet nogen større national ulykke i Sverige som følge af, at svendene ikke møder kl. 3 om morgenen, men først kl. 6, altså 3 timer senere. Der er stærk modstand mod at imødekomme bagersvendenes krav om fritagelse for denne ene times søndagsarbejde, og de har ikke engang rejst krav til folketinget om at nå frem til kl. 6, de har bare rejst krav om at blive fri for den ene time mellem kl. 3 og kl. 4, endskønt de i princippet også er tilhængere af først at begynde kl. 6. Det aktuelle ønske, de har udtrykt overfor folketingets partier, går ud på en afskaffelse af den ene time mellem kl. 3 og kl. 4 søndag morgen. Det har man ikke føjet dem i, endskønt man har imødekommet mestrenes krav, og visse partier møder frem her i dag og ønsker endda flere imødekommelser overfor mestrenes krav.

Fra 1920 til 1940 klarede bagerierne udmærket deres arbejde ved at begynde kl. 4 søndag morgen. I alle disse år var der ikke noget med, at svendene skulle møde kl. 3. På grund af brændselsvanskelighederne under krigen gik svendene med til som en dispensationsordning at begynde kl. 3 om morgenen, men denne regel blev ophævet, da krigen var forbi. Hvorfor i alverden skal bagersvendene så straffes i den nye arbejderbeskyttelseslov derved, at de skal møde til arbejdet kl. 3 om morgenen, som det var under krigen? Hvorfor kan vi ikke vende tilbage til de forhold, hvorunder vi har klarer os udmærket i 20 år? Hvorfor tager dette forslag ikke hensyn til de ønsker, som svendene har fremsat på dette område?

Man vil med dette forslag pålægge de 14-årige lærlinge at begynde kl. 3 søndag morgen ligesom svendene. Det forekommer meningsløst at gennemføre noget sådant både for svendene og lærlingene, og det forekommer også formålsløst, fordi det ikke er nødvendigt. Mit parti må kræve, at lovforslaget under sin videre gang gennem folketinget ændres således, at bagerfagets arbejdere fritages for det natarbejde, søndagsarbejde og ekstra natarbejde, man har pålagt dem, og vi vil modsætte os de urimelige forringelser i arbejderbeskyttelsen med hensyn til børn og unge arbejdere, både i bagerfaget og i handels- og kontorvirksomheder, som lovforslaget går ud på.

Hvis det udvalg, der nu skal nedsættes og

[Ragnhild Andersen.]

arbejde med sagen, ikke når til et bedre resultat mellem første og anden behandling, vil kommunisterne stille ændringsforslag ved anden behandling, og kommer lovforslaget i den skikkelse, det har nu, til tredje behandling, vil kommunisterne modsætte sig dets gennemførelse.

J. M. Pedersen: Jeg vil gerne takke den højtærede socialminister, fordi han har fremsat det her foreliggende lovforslag. Der er ikke noget at sige til, at der i en så omfattende lov kan findes ting, som bør rettes, når man har erfaret lovens virkninger i praksis. Derfor skal der ikke fra min side lyde nogen bebrejdelse for, at sagen ikke har ligget helt klar i første omgang, og at der nu må rettes på den. Tværtimod synes jeg, det er prisværdigt, at den højtærede minister vil tage initiativet til at rette de fejl, der eventuelt kan være i denne lov.

Jeg takker, fordi mit parti har været kaldt med til de underhåndsmøder, som har været afholdt, og hvor jeg har haft lejlighed til at repræsentere mit parti; vi vil gerne være med til at rette eventuelle skønhedsfejl ved loven. Pressens repræsentanter har bevislig ikke kunnet tælle til fem. De ser, at vi har været med til disse møder, men de er aldrig nået længere end til, at der har været fire partier repræsenteret, selvom der altså har været fem. Noget lignende har vi før været udsat for fra pressen.

Jeg synes, det er såre rimeligt, at vi ordner det sådan, at lærlingene skal arbejde om søndagen; og at børnene arbejder som bude om søndagen, synes jeg er så ligetil. Når de unge går ind og vil uddannes i et fag, som kræver søndagsarbejde, må de være klar derover fra læretidens begyndelse. Selvfølgelig må de gå med i arbejde om søndagen netop i et fag som dette, idet det netop er om søndagen, de skal lære det fine bageri. Det er absolut nødvendigt, og hvis ikke de fik deres uddannelse dér, var der vel nogen grund til at forlænge læretiden, for at de virkelig kunne blive udlært.

Med hensyn til udbringning af brød om søndagen mener jeg, at både bagerne og forbrugerne er interesseret heri, så hvorfor dog ikke gøre det muligt for folk at få deres morgenbrød om søndagen? Også dette vil vi støtte.

Bagersvendene, som vi havde i deputation her i går, klager over, at de skal begynde kl. 3 om morgenen i stedet for kl. 4. Jeg har hele tiden forstået, at dette er frivilligt, at de ikke er tvunget til at begynde kl. 3, men at parterne selv kan aftale, om det skal være tilfældet. Det ærede medlem fru Ragnhild Andersen sagde, at det ikke er nødvendigt at begynde kl. 3; de kunne godt nå at bage brødet, selvom de først begyndte kl. 4 ligesom tidligere. Jeg tror i og for sig hverken, det er i bagersvendenes eller mestrenes interesse at begynde, før det er nødvendigt, og jeg tror heller ikke, at de udtalelser, der blev fremsat, og de krav, der blev stillet fra fagforeningens side, støttes af alle dens medlemmer. Jeg har i alt fald hørt mange bagersvende udtale, at de er glade for at skulle begynde 1 time før. De får overarbejdspenge og tjener herved en skilling ekstra, og når det er tilfældet, tror jeg ikke, at bagermestrene er interesseret i at begynde, før det er nødvendigt, for at folk kan have deres morgenbrød til tiden, hvad vi allesammen er interesseret i, så vi kan begynde vort arbejde.

Også indenfor mange andre fag må man arbejde om søndagen; jeg tænker bl. a. på transportfagene.

Jeg vil gerne anbefale lovforslaget til gennemførelse så hurtigt som muligt.

Socialministeren (Strøm): Jeg takker de ærede medlemmer hr. Leonhard Hansen, hr. Kr. Juul, hr. Adolph Sørensen, hr. A. C. Normann og hr. J. M. Pedersen for den tilslutning, de har givet lovforslaget.

Når der nu mellem de partier, der havde medlemmer i det udvalg, der i 1954 indstillede lovforslagene om arbejderbeskyttelse til vedtagelse i det høje ting, er opnået enighed om at ændre lovene på de punkter,

[Socialministeren.]

der er foreslået i lovforslaget, så har — hvad angår bagerlærlingene — vel nok den betragtning, som er fremført, at mestrene under de vilkår, hvor lærlingene ikke må arbejde i den samme tid som svendene, ikke ønsker at tage lærlinge i deres virksomheder, talt med under den forhandling, der har været ført mellem partierne inden dette lovforslags fremsættelse. Der er jo ingen, der i den periode med flere unge, vi nu går i møde, ønsker at lægge hindringer i vejen for de unges uddannelse, således som det vil blive sagt, hvis ikke vi gennemfører den foreslåede ændring.

Ændringen vedrørende adgangen til at udføre budtjeneste om søndagen — og det er navnlig morgenbrødet, der har været tale om — vil jeg tro kan gennemføres uden at vække nogen større uvilje, når man ser bort fra det ærede medlem fru Ragnhild Andersen.

I anledning af det ærede medlem hr. Kr. Juuls og det ærede medlem hr. Adolph Sørensens bemærkninger om, at det er Niels fra Slagelse, der er ophavsmanden til denne lovændring, vil jeg sige, at det er nu ikke tilfældet. Det er snarere det ærede medlem hr. A. C. Normann, idet det jo var det ærede medlem, som rejste spørgsmålet her i det høje ting, hvorefter det ved de forhandlinger, jeg senere førte med partierne, viste sig, at der var tilslutning til denne ændring. Jeg synes, det er rimeligt at oplyse dette, for at man ikke skal få en falsk forestilling om det, der er foregået.

Da det, som jeg har sagt det tidligere, for mig er af stor betydning at bevare den enighed, der var tilstede, da arbejderbeskyttelseslovene blev vedtaget, har jeg altså foreslået de to nævnte ændringer og ændringen med hensyn til refusionsbestemmelserne. Det ærede medlem hr. Leonhard Hansen omtalte bestemmelsen om, at der skal indstilles 6 til maskintilsynsnævnet, og ønsker, at jeg skal stille ændringsforslag til anden behandling. Jeg er villig til at forhandle om spørgsmålet, men det vil vel nok være mest rimeligt, at der så bliver nedsat et udvalg, hvor vi kan drøfte det, for også om dette spørgsmål vil jeg gerne at vi skulle opnå enighed.

Det ærede medlem fru Ragnhild Andersen nævnte, at bagersvendene nu skal begynde

kl. 3 om søndagen i bagerierne i stedet for som tidligere kl. 4. Det er vel rimeligt at gøre opmærksom på, at der ikke er noget påbud om, at arbejdet skal begynde kl. 3 om morgenen. Bestemmelsen hindrer ikke, at der mellem parterne kan aftales et andet, senere tidspunkt. Det, arbejderbeskyttelsesloven bestemmer, er, at den forbyder at begynde før kl. 3. Der vil altså være mulighed for for parterne at tale sig tilrette om dette spørgsmål ved forhandlinger mellem arbejdere og arbejdsgivere. Som det nu engang er skik, må der også på dette område forhandles om spørgsmålet.

Jeg skal med disse bemærkninger takke for den tilslutning, lovforslaget har fået, og erklære mig villig til forhandling i et udvalg om de øvrige spørgsmål, der er nævnt.

Leonhard Hansen: Det lykkedes den højtærede minister med de sidste bemærkninger at tage brødet ud af munden på mig, for det, jeg egentlig er kommet op for at sige, er det samme, som den højtærede minister var inde på.

Nu har jeg forhandlet med bagerne i 5—6 år om denne lov, holdt snesevis af møder med dem, med mestrene og specielt med svendene, og jeg har aldrig nogensinde kunnet forstå, hvorfor svendene, når de gik ind for den idé, at tidspunktet skulle ændres til kl. 4 eller kl. 6, som de ønskede det, så altid har hævdet, at det er arbejderbeskyttelsesloven, der bestemmer, at de skal begynde kl. 3. Det siger arbejderbeskyttelsesloven efter min formening ikke. Arbejderbeskyttelsesloven er en beskyttelseslov, og udfra den betragtning har den fastsat en bestemmelse om, at før den og den tid har man ikke lov til at arbejde; man har altså ikke lov til at begynde at arbejde før kl. 3, men der står ingen steder noget om, at man ikke har lov til at begynde på det senere. Og så har jeg — Gud ved hvor mange gange — spurgt bagersvendene og mig selv: Hvorfor i al verden sørger de mennesker ikke for at få en overenskomst med deres arbejdsgivere, gående ud på at få arbejdstiden lagt på en anden måde?

Det er nok troligt, at befolkningen ikke er interesseret i og ikke ønsker, at arbejdet først begynder kl. 4 eller kl. 6, men det bliver befolkningen nødt til at finde sig i, for så vidt arbejderne ikke vil arbejde

[Leonhard Hansen.]

på andre tider — det er givet. Svendene har altså ikke holdt særlig fast ved kl. 6, men ved kl. 4, og det er det, jeg ikke kan forstå. Såvidt mig bekendt er bagerfaget det eneste fag i Danmark, der har gjort forsøg på at få sin arbejdstid fastsat lovgivningsmæssigt, og jeg ved, at de to faggrupper aldrig nogensinde kan blive enige om noget som helst, men når det er kendsgerningen, behøver bagersvendene i alt fald ikke gennem deres kommunistiske repræsentanter at give udtryk for, at det er lovgivningsmagten, der er noget galt med — for det er det ikke.

Når jeg har sagt dette, vil jeg også sige, at jeg måske ikke var helt enig med den højtærede minister i, at forslaget skulle se ud, som det kom til at se ud — men det er en ting for sig. Jeg er ikke helt sikker på, at det vil vække vild begejstring hos bagerlærlingene, at de skal begynde kl. 3 om morgenen, lige så lidt som jeg tror, det ville vække begejstring at skifte fra kl. 6 til kl. 4. Der var heller ingen begejstring hos mine lærekammerater og mig, da vi i sin tid skulle begynde kl. 5 at rydde op på værkstedet, inden vi skulle til at begynde med selve arbejdet kl. 6. Det vækker aldrig begejstring hos unge mennesker, at de skal tidligt op og på arbejde, det er ganske givet.

Når der nu her er tale om, at bagerlærlingene skal møde søndag morgen og arbejde sammen med svendene, skal jeg villigt indrømme, at jeg ser sådan på det, at det er en ganske naturlig ordening, fordi netop det arbejde, de udfører om søndagen, med søndagsbrødet, efter min mening er det, de lærer mest ved, og det ville være helt forkert at unddrage en del af bagerstanden den øvelse, der fås ved at udføre dette finere arbejde.

At det skulle være så ganske forfærdeligt, at budene skal gå ud med brød søndag morgen, og at det vil betyde, at de bliver udsat for mange uhumskheder, og at de ikke er under tilstrækkelig beskyttelse, er ikke min opfattelse. Jeg tror bestemt, at de knægte og piger, der går ud med brød, ikke har det fjerneste imod det. Jeg har således lagt mærke til, at de børn, der om sommeren bringer brød ud til mit sommerhus — og der er langt at gå — ikke har

udtalt noget ønske om at blive fri for det; det skyldes måske, at de mange gange er interesseret i at tjene den skilling, de kan tjene ved det. Jeg tror derfor, at ikke engang kommunisterne burde være så kedede af, at dette lovforslag er kommet til at se ud, som det nu ser ud.

Jeg skal iøvrigt ikke komme ind på, hvad de andre ordførere har sagt. Jeg agter at foreslå nedsættelse af et udvalg, og dér vil de ting, som ordførerne har fremdraget, kunne tages med under drøftelserne, og fejl vil eventuelt kunne rettes.

Jeg synes egentlig, det er forbavsende lidt, der er at kritisere i disse arbejderbeskyttelseslove, som dog var under behandling i 5—6 år, forbavsende, hvor små fejl der er tale om; og den smule, der er — også de småting, der har været nævnt af ordførerne — må kunne rettes.

Kr. Juul: Det forekommer mig, at det ærede medlem fru Ragnhild Andersens tale var en lille smule sentimental — for at sige det mildt. Det var ikke fri for, at det ærede medlem ville beskyldte den højtærede socialminister for at sætte de unges sundhed og velfærd på spil. Jeg føler ingen trang til at imødegå de mange overdrevne udtalelser, men der kunne være grund til at gøre opmærksom på, hvad det egentlig er, der vil foregå, hvis det, vi behandler her, vedtages. Det, der vil ske, er simpelthen, at de unge, hvis de ønsker det, får lov til at bringe morgenbrød ud og derved tjene en ekstra skilling, hvad mange unge gerne vil. Jeg tror ikke, det ærede medlem fru Ragnhild Andersen vil tjene nogen skilling ved at fremhæve det som nogen større ulykke, at man giver børn ret til at tjene en ekstra skilling. Hvis forældrene anser det for så sundhedsfarligt for deres børn, kan de jo lade dem sove, så længe de vil, om morgenen.

Hvad endelig angår spørgsmålet om denne time fra kl. 3 til kl. 4, som mestrene altså hævder det er nødvendigt at få med, synes jeg, det er saglige argumenter, der er fremført, og dem må jeg for mit vedkommende bøje mig for. Når det fremstilles som noget så forskrækkeligt, vil jeg dog pege på, at også jeg har været udsat for at skulle op lidt før end måske behageligt

[Kr. Juul.]

om vinteren, når det var koldt, for at malke og passe dyr; men vi måtte bøje os for den kendsgerning, at mælken skulle på mejeriet for at blive behandlet, så at børnemælk o. lign. kunne komme ud til tiden. At den slags, som er en nødvendig følge af de praktiske forhold, skulle være en ulykke, er en frygtelig overdreven forestilling. Iøvrigt er det jo sådan, at hvis arbejdsforholdene i et erhverv bliver for umulige, vil det vise sig ved en affolkning af erhvervet.

Adolph Sørensen: Jeg skal ikke indlade mig på nogen diskussion med det ærede medlem fru Ragnhild Andersen i og for sig, men jeg må alligevel tillade mig at anholde en bemærkning af det ærede medlem. Det ærede medlem henviste til, at man, selvom bagerne i Sverige først begynder kl. 6, udmærket godt kunne få morgenbrød. Deroverfor vil jeg sige, at hvis det ærede medlem fru Ragnhild Andersen på en rejse fra Malmø i syd til Luleå i nord kan finde bare een plads, hvor hun kan få det, man på dansk forstår ved morgenbrød, udlover jeg gratis varme kryddere til det ærede medlem for hele året 1956. Sandheden er den, at begrebet morgenbrød overhovedet ikke eksisterer i Sverige, simpelthen fordi det er teknisk umuligt at fremstille det.

Må jeg have lov til at understrege den ærede socialdemokratiske ordførers udtalelser; også for mit vedkommende har det vejret til med hensyn til vurderingen af det rent saglige i forhandlingerne, at der jo ikke her er tale om, som det ærede medlem fru Ragnhild Andersen sagde, at pålægge bager-svendene eller lærlingene en arbejdstid; der er ikke tale om noget pålæg, der er bare tale om en mulighed. Og jeg finder ikke, at dette høje ting er stedet, hvor man skal henvende sig for at opnå det, som man af en eller anden grund ikke har kunnet opnå gennem de normale kollektive arbejdsoverenskomstforhandlinger.

Må jeg sige til den højtærede socialminister, at jeg har i hvert fald ikke påstået, at lille Niels i Slagelse skulle have æren for fremsættelsen af dette lovforslag. Jeg har bare henvist til, at det var ham, som her i sidste omgang satte bevægelsen i

gang. Såvidt jeg erindrer, refererede det ærede medlem hr. A. C. Normanns spørgsmål sig vist også til avismeddelelserne om lille Niels. Må jeg så bare have lov til — fordi jeg ikke synes, det helt skal tilsløres — at minde om, at vi fra venstres og det konservative folkepartis side allerede for $\frac{3}{4}$ år siden, som jeg sagde i mit første indlæg, søgte at trænge igennem med et forslag netop vedrørende det forhold, som nu søges ændret.

A. C. Normann: Hvis jeg forstod det ærede medlem hr. Leonhard Hansens bemærkninger rigtigt, da han besvarede det ærede medlem fru Ragnhild Andersens bemærkninger, er det ærede medlem af den opfattelse, at kommunisterne egentlig inderst inde godt kunne være tilfreds med det saglige indhold i det foreliggende lovforslag. Det er jeg ikke enig med det ærede medlem i, for i så tilfælde ville det ærede medlem fru Ragnhild Andersen jo have savnet denne strålende lejlighed til at holde en ganske usædvanlig demagogisk tale til det høje ting.

Det ærede medlem fru Ragnhild Andersen bad mig om at berigtige hendes udtalelser, hvis hun havde misforstået mig, idet jeg skulle have sagt, at det var den højtærede socialminister, som havde taget initiativet til rejsningen af denne sag. Det, som jeg herom sagde, var dette, at ministeren havde overtaget initiativet, idet jeg iøvrigt understregede, at det var mig, som den 19. oktober havde rejst sagen her i tinget; men det initiativ, som skal til for at fremsætte selve lovforslaget, det overtog den højtærede socialminister, således som han selv har redegjort for det, efter forhandlinger med partierne.

I samme forbindelse skal jeg sige til det ærede medlem hr. Adolph Sørensen, at det var nu ikke lille Niels, der kom først, og derfor refererede mine udtalelser dengang sig heller ikke til begivenhederne i Slagelse; de kom først en uge eller to efter.

Så gjorde det ærede medlem fru Ragnhild Andersen nogle bemærkninger, som jeg ikke skal komme dybt ind på, så meget mere som andre talere nu har besvaret dem. Jeg deler den forhåbning, at de unge vil give sig til at fundere over og overveje deres stilling til det radikale venstres og dette partis

[A. C. Normann.]

holdning til sociale spørgsmål, således som det ærede medlem håbede ungdommen ville gøre. Det ærede medlem konkurrerede jo på at føre det sociale så stærkt i munden; jeg kan ikke være med i denne sociale talekonkurrence.

Der må være en vis rimelighed i al ting, og jeg føler mig overbevist om, at langt, langt ind i det ærede medlems parti vil man indse, at det er i overensstemmelse med sund fornuft, at unge mennesker under 18 år må have lov til at udføre budtjeneste og have lov til at udbringe morgenbrød, når unge piger, som er yngre, har lov til at stå i butik og ekspedere, hvad der ikke er sundt, og når telegrafvæsenet har lov til at avertere efter og anvende ganske unge bude til udbringelse af telegrammer. Sådan kunne man nævne en lang række eksempler, som viser, at hvis vi holder dem udenfor, som udbringer morgenbrød, er der ingen sammenhæng og ingen konsekvens i den lovgivning, vi her behandler.

Hvad angår lærlingene, stiller det ærede medlem fru Ragnhild Andersen det således op, at den foreslåede lovændring skulle vanskeliggøre tilgangen af lærlinge. Det er ikke min opfattelse. Der er også en anden årsag til, at jeg rejser spørgsmålet om lærlingene, nemlig en viden om — udfra tre tilfælde, som er blevet mig forelagt — at mestre i tiden efter lovens vedtagelse afskedigede deres lærlinge i den første prøveperiode, hvor det endnu kan lade sig gøre, fordi de sagde som så: når vi kun kan anvende lærlingene fire dage om ugen, kan vi faktisk slet ikke udnytte dem og skønner heller ikke, vi kan uddanne dem fuldt forsvareligt; vi vil hellere ingen have end have dem på de vilkår. Det er som sagt min opfattelse, at dette lovforslags vedtagelse vil bidrage til at lette adgangen af lærlinge til bagerfaget.

Der har været talt om, hvorvidt det kan forsvares at bruge udtrykket beskyttelse for de unge. De føler sig formentlig ikke beskyttet ved disse bestemmelser. De, der gerne vil i bagerlære, og de unge, der gerne vil tjene en skilling ved at udbringe brød, føler ikke denne lov som en beskyttelse. Ordet beskyttelse lyder for dem som et fremmedord, et virkelighedsfjernt ord, i denne forbindelse. Og hvis dette er at be-

skytte, så har folketetinget beskyttet dem halvt fordærvet, beskyttet dem ud af erhverv og på en måde, som slet ikke vedrører deres sundhedsmæssige eller andre sociale forhold.

Når det ærede medlem så meget peger på det sociale, skal jeg lige tilsidst minde om, at der er en betydelig kreds af borgere her i landet, syge, gamle og enlige, ikke særlig mobile, som også af den grund har vanskeligt ved at skaffe sig morgenbrød; det er kun dem, der selv har børn eller unge mennesker at sende, som får det. Det synspunkt synes jeg også det kommunistiske parti kunne tage i betragtning.

Ragnhild Andersen: Det ærede medlem hr. A. C. Normann bebrejdede mig, at jeg pegede på det sociale. Man må da ikke glemme, at der her er tale om en beskyttelseslovgivning og ikke noget som helst andet. Og når det gælder de unge mennesker, dels de mindreårige, dels lærlingene, må lovgivningsmagten dog have ikke alene ret, men også pligt til at beskytte dem under deres arbejde. Jeg mener ikke, at nogen af de herfra fremførte bemærkninger kan omstøde de synspunkter, jeg har fremført, om, at de foreslåede lovændringer betyder en forringelse af den i dag eksisterende beskyttelse.

Det ærede medlem hr. A. C. Normann gjorde gældende, hvad også andre gjorde, at det ville vanskeliggøre tilgangen af lærlinge til faget, om ikke lærlingene gik ind under søndagsarbejdet på lige fod med de voksne arbejdere, udfra den betragtning, at så ville mestrene ikke antage lærlinge. Ja, men der er to parter i denne sag. Der er mestrene, og der er lærlingene, og det spørgsmål må dog også interessere folketetinget, hvorvidt det bliver frastødende for de unge at søge arbejde i bagerfaget. Nu siger man, at der opstår problemer for mestrene, og at de ikke vil tage lærlinge, fordi lærlingene ikke kommer om søndagen, men hvad med de unge, som skal søge lære i det fag? Det er klart, at når de kan søge lære i andre fagområder, hvor der ikke er søndagsarbejde, foretrækker ungdommen i vor tid at komme ud om søndagen og have sin søndagsfrihed. Det må være gørligt på dette som på andre områder at tilrettelægge dagskoleundervisning for lærlinge, således

[Ragnhild Andersen.]

at de har en ugentlig fridag, hvor bagerierne har lukket. Det kan ikke være rigtigt, at dette problem kun kan løses ved, at man forlanger, at unge mennesker året rundt skal møde på deres arbejdssted hver søn- og helligdag om morgenen klokken 3. Det kan ikke være rigtigt. Det er ingen beskyttelse af ungdommen. Det har jeg forsøgt at få de forskellige partier til at indse, men det lader ikke til at være lykkedes særlig godt. Når vi i næste måned skal til at behandle lærlingelovgivningen, vil jeg håbe, at vi får mere klarhed over det problem, hvor de forskellige partiers ungdomsledere står i dette spørgsmål. Jeg har her efterlyst: Hvad mener den radikale ungdom? Hvad mener den socialdemokratiske ungdom? Har de samme opfattelse, som deres partier har i denne sag? Jeg føler mig slet ikke sikker på, at de har det. Tværtom vil jeg tro, at de er af samme opfattelse som jeg angående et konstant tilrettelagt vedvarende søndagsarbejde for de unge mellem 14 og 18 år.

Når nu det ærede medlem hr. A. C. Normann i dag kommer og bekender, at det er det radikale parti og det ærede medlem, der i og for sig er ophavsmanden, er den egentlige initiativtager til lovforslaget, hvad vi også fik bekræftet af socialministeren, og det ærede medlem siger, at kommunisterne skulle ikke være så forargede over det, for her er kun tale om, at unge mennesker under 18 år skal have lov til budtjeneste, vil jeg dertil sige: lad os lige stoppe en halv. Her er nemlig tale om, at man i hele pressen har ført en forargelsens kampagne mod, at de 11-årige ikke har ret til at udbringe morgenbrød. Når talen er om unges arbejde — unge personer under 18 år — tænker man først og fremmest på de børn, der skal løbe billigt i byen. Nu skal jeg ikke her røre ved problemet om, hvorvidt bagermestrene ikke har råd til at lønne voksen arbejdskraft. Det er muligt, at de med de nuværende priser på brød ikke kan anvende den til udbringning af morgenbrødet. Men jeg vil sige, at skal brødet bringes ud til kunderne, forlanger de det udbragt, må man på dette som på andre områder honorere udbringningen ved betaling. Det er meget rigtigt, at de syge og de gamle skal have deres brød, men det vil kunne komme til at foregå under de almindelige vilkår. Nu er sagen ikke

den, at man ikke kan få morgenbrød, hvis det ikke bliver bragt. I vore dage kan man i hver eneste gade i København i ismejerierne, alle vegne, købe minutbrød, som skal bages i ovnen i nogle få minutter, samtidig med at kaffevandet koger.

Hvorfor i alverden gøre morgenudbringning af kryddere og rundstykker til et problem om, hvorvidt de 11-årige ikke skulle have ret til at arbejde? (Oluf Pedersen: Hvorfor skulle de ikke det?). Det må blive det ærede medlem hr. Oluf Pedersens sag at mene, at de mindreårige skal have ret dertil. De synspunkter, der gør sig gældende i mit parti, er at beskytte børnene, og den lov, vi behandler i dag, er en beskyttelseslov og ikke en lov om mindreåriges beskæftigelse. Det er muligt, at retsforbundet har en anden opfattelse, men det kan så det ærede medlem give udtryk for fra talerstolen.

Så er der spørgsmålet om bagersvendenes arbejdstid. Flere ærede ordførere har gjort gældende — det har ordføreren for det socialdemokratiske parti, og det har så godt som alle ordførerne — at det er et spørgsmål, som kan ordnes ad forhandlingens vej mellem bagersvende og mestre, det er noget, som de vel kan sørge for kommer ind i deres overenskomst. Men så kunne jeg godt lide at få at vide af det ærede medlem hr. Leonhard Hansen, hvorfor i alverden lovgivningsmagten forringer de bestemmelser, som stod i loven fra 1920 til 1940 om klokken 4 om morgenen. Hvorfor skal dette tidspunkt ændres til klokken 3, hvis ikke det er for at imødekomme mestrenes krav? Det gad jeg nok vide. Hvorfor skulle det være nødvendigt, ærede medlem, at ændre klokken 4 til klokken 3, hvis det ikke netop var for at imødekomme mestrene? Hvad kan bagersvendene se i en sådan forandring af loven undtagen en forringelse af deres vilkår? Jeg har nok hørt, at man i dag siger, at det kan man vel ordne overenskomstmæssigt. Det blev også sagt, da jeg i går talte med medlemmer af hele to partier, ikke alene det socialdemokratiske, men også det radikale — det var naturligvis ikke her fra denne talerstol, men alligevel. Men se, da bagersvendene den 1. april dette år fik den nye arbejderbeskyttelseslov, gik mestrene straks i gang med at forlænge søndagsarbejdet fra klokken 4 til klokken 3 — fluks, med det samme, ingen

[Ragnhild Andersen.]

vaklen i geledet. Og hvad sagde så sven-
dene? Det ville de ikke finde sig i, og de
etablerede strejke. Den 16. december skal
de møde i den faste voldgiftsret, fordi de
ikke ville møde kl. 3 om morgenen, og for-
mentlig modtage dom for ulovlig arbejds-
nedlæggelse i denne arbejdsstrid. Man kan
ikke sådan uden videre bare „ordne sig“.

Nu siger det ærede medlem hr. Leonhard
Hansen, at bagere og svende kan aldrig
blive enige om noget sådant. Man må huske
på, at det er små arbejdspladser, små virk-
somheder, det drejer sig om, og her er for-
holdene naturligvis betydeligt vanskeligere.
Netop derfor har arbejderne krav på en
særlig beskyttelse fra samfundets side, og
den får de ikke, fordi det høje ting ikke har
villet imødekomme de berettigede ønsker,
der er fremsat om at få den bestemmelse
taget ud, at de skal møde kl. 3 om mor-
genen om søndagen. Men, som sagt, jeg op-
fordrer til, at man alvorligt overvejer ba-
gersvendenes krav, når man skal komme
med forslag om ændringer i arbejderbeskyt-
telsesloven; ellers må jeg forbeholde mig at
komme tilbage til dette spørgsmål og stille
ændringsforslag ved anden behandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

*Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.*

Leonhard Hansen: Jeg tillader mig at
foreslå, at lovforslaget henvises til et ud-
valg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Derpå foretoges:

*Første behandling af forslag til lov om
adoption.*

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 861,
fremsættelsen i tidenden sp. 1572).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Nina Andersen: Da den højtærede justits-
minister fremsatte dette forslag til lov om

adoption, gav han en meget fyldig frem-
stilling af de årsager, som ligger til grund
for ønsket om ændringer i den nugældende
lov, og omtalte det kommissionsarbejde på
nordisk basis, som i det væsentlige danner
grundlag for de foreslåede ændringer. Jeg
skal derfor ikke komme nærmere ind herpå,
men vil dog udtale min tilfredshed med, at
der på endnu et område arbejdes for så
stor ensartethed som muligt indenfor nord-
disk lovgivning.

Inden jeg vender mig til de to punkter,
som efter min opfattelse er de væsentlige
i lovforslaget, vil jeg nævne et par mindre
ændringer, som dels skyldes ændringer i
anden lovgivning, dels ønsket om at nå til
så stor nordisk enighed som muligt.

I lovforslagets § 1, stk. 2, foreslås det,
at bevilling til adoption af eget barn ikke
kan meddeles. Motiveringen herfor er, at
et barn født udenfor ægteskab har samme
retsstilling i forhold til faderen som et
barn født i ægteskab, og man må vel derfor
antage, at det er rimeligt at foreslå denne
ændring.

I § 5 er det foreslået, at den, som er fyldt
12 år, ikke kan adopteres uden eget sam-
tykke. Denne aldersgrænse var tidligere
14 år, men da der i Norge og Sverige reelt
er en 12 års grænse, forstår man ønsket
om, at det samme kommer til at gælde her.
Der vil naturligvis være tilfælde, hvor et
barn på 12 år ikke er modent nok til en
sådan afgørelse, og der kan være andre
tilfælde, hvor det kan være til skade for
et barn, at det, hvis det har haft den op-
fattelse, at det var hos sine egne forældre,
får at vide, at det er et plejebarn, og at
der er tale om adoption. Men da der i
lovforslaget gives mulighed for, at en sådan
indhentning af barnets samtykke til adop-
tion kan undlades, når det må antages
at være til skade for barnet, er disse forhold
sikkert hermed tilgodeset, og vi mener, at
denne ændring må kunne vedtages.

De to punkter, som indeholder noget
principielt nyt, drejer sig dels om retsvirk-
ningerne af adoptionen, dels om ophævelse
af den.

Kapitel 2 indeholder retsvirkningerne, og
her foreslår man, at der indføres den såkaldt
stærke adoption, d. v. s. at et adoptivbarn
principielt stilles lige med et i ægteskabet
født barn, og det markeres bl. a. ved, at